

Društveni vestnik.

Iz postojinskega okraja 20. vel. travna l. l. (Učit. društvo). Dne 19. maj. travna l. l. je zboroval odbor našega društva v Postojini. Med drugim je bil na vrsti tudi vspeled bodočega glavnega zborovanja. Kot referata sta sprejeti naslednji važni nalogi: 1. Učitelj orglavec — učitelj neorglavec in 2. Ali bi ne bilo časa primerno, ustanoviti deželne, oziroma okrajne bolniško-učiteljske zadruge? Natančnejši vspeled se naznani pozneje.

Zadnji referat bode važen za vse učiteljstvo zaradi tega, ker smo vsi v slučaju bolezni, ko treba iskati zdravniške pomoči in zdravnika plačevati — pravi reveži. Ni dvoma, da bo morala tu pomagati, seveda po svoji moči, dežela. Vsak hišni gospodar želi in tudi sam veliko stori za to, da njegovo delavno osobje ne trpi sile v bolezni.

Toraj o tem na svidenje meseca vel. srpana v solnčni Vipavi.

Sedaj pa jedno o našem društvu.

V šestih letih svojega obstanka je napredovalo kaj lepo. V njegovem krogu se zbira tukajšno učiteljstvo, v njegovem krogu javlja svoje težnje, svoje želje. Društvena blagajnica ni prazna. Res, da ni bilo posebno veliko troškov, zato so pa tudi dohodki narasli v glavnico, kakoršne ne zmore kmalu takšno učit. društvo. Le nekaj je, kar žali, kar mora žaliti domoljubno učiteljsko sree; vsakdo bi mislil, da je učit. društvo popolnoma isto kot učiteljstvo kakšnega okraja. Drugod navadno tudi je tako; a pri nas, ko ina šol. okraj nad 60 učnih močij, šteje učit. društvo s podpornimi udi dobri dve tretjini učiteljstva. To pač niso najveselejše razmere. In vender je tako. — Kaj pa je vzrok temu? Društveni odbor gotovo ne, udnina, ki je na novo znižana, menda tudi ne; saj toliko si utrga pač vsakdo v enem letu. Torej kaj je vzrok? Nečem ga povedati. Blagovoljni čitatelj naj si ga dopolni po družih mislih sam.

Odboru ni pa radi velikih dohodkov — saj je nekaj novcev — ni mu do velikega števila udov, njemu je le za stanovsko vzajemnost.

Še nekaj mi je na srcu. Težko sicer, a mora na dan pikra beseda. Naš okraj ima več gospodičen učiteljic, naše društvo jih ne našteje niti toliko, kolikor je prstov na jedni roki.¹⁾ Potem pa še tako radi poudarjamo: jednake dolžnosti in jednake pravice ali obratno, kaj pomaga. Teorija ima posebno prakso, in ta praksa ima menda tudi drugačno teorijo. A bodi! Prav ni tako. To sem hotel konstatovati, ker vem, da drugod ni tako. Vsakdo ima lastno razsodnost, in zato nečemo s tem nikogar siliti, naj pristopi društvu. Koncem šestletnega obstanka se društvo lahko s ponosom ozira na svoje delovanje. Nismo se združili zastonj, in ta zavest je naše najboljše plačilo.

Iz krškega okraja. Dne 10. vel. travna smo se zbrali udje „Pedagogiškega društva“ v prijetni Kostanjevici. Četudi lep dan, vender udeležba ni bila posebna. Zbor je počastil s svojo navzočnostjo c. kr. okr. glavar g. baron Schönberger. Po prijaznem pozdravu predsednikovem predstavi g. predsednik Fr. Gabršek g. okrajnega glavarja navzočim ter omenja, da je prepričan, da je šolstvo pridobilo v njem skrbnega pospešitelja in dobrega zaščitnika, ter mu zakliče kot takemu slava — v kar vsi navzoči soglasno pritrdijo.

Predsednik prednaša potem slavnostni govor o proslavi 40letnice poroke Njih Velicanstev cesarja Fran Josipa I. in cesarice Elizabete. Naštevata žalostne in vesele dogodke v cesarski rodovini ter povdarja zasluge presvitlega vladarja posebno z ozirom na šole, vedo, omiko, iznajdbo in promet, njegovo pravičnost in ljudomilost do podložnih i. t. d. izvršten govor konča s trikratnim „slava“ cesarski hiši, čemur se navzoči soglasno pridružijo.

Gospod glavar baron Schönberger zahvali predsednika na predstavi ter obžaluje, da zaradi nujnih opravkov ne more dalje ostati pri zborovanju. Učiteljem zagotavlja, da

¹⁾ Tudi pri našem listu je tako. Med naročniki „U. Tov.“ imamo razven Ljubljanskih, prav malo učiteljic z dežele. Ured.

mu bode šolstvo vedno na srci in jih prosi, naj ga podpirajo v težavni nalogi, ter sklepa z geslom: „Viribus unitis“.

Druga točka dnevnega reda, „o risanju zemljevidov“ se radi nenavzočnosti poročevalca na željo večine preloži na prihodnji občni zbor.

Gledé učiteljskega doma ali konvikta se izreče društvo za konvikt, vendar prepušča sklep o tem prihodnjemu občenemu zboru.

Tudi v oziru deželne razstave se vsled prepiche udeležbe nič ne sklene.

Poziv k nabiranju darov za prenos dosmrtnih ostankov tovariša Josipa Freuinsfeld-a se izroči z nabiralno polo vred g. blagajniku.

Konečno poroča g. Rozman o šolski klopi. Razlaga po napravljenem kolupu šolsko klop bratov Schlimp in po narisu Königovo tablo, po narisu in sliki svojo klop in tablo ter priporoča tovarišem, naj se o času nabave šolske oprave ne zadovoljijo s staro klopjo, oziroma tablo, ampak naj sežejo po novi, ki je mnogo boljša in tudi ceneja. X. Y.

Iz kranjskega okraja. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo letos prvokrat 19. maj. travna v Šmartnem poleg Kranja.

Ob 10. dopoldne so se zbrali učenci II. razreda I. odd. v tamošnji dvorazrednici in g. nadučitelj M. Bregant je imel praktičen nastop „kranjsko polje“ — kulturna slika — slično po berilu „ptujsko polje“. Akoravno si je g. nadučitelj zbral jako težavno nalogo, vendar jo je rešil vrlo dobro. Berilo ptujsko polje ne spada po strogo metodičnih načelih v drugo čitanko, kojo rabimo v ljudskih šolah na Kranjskem. Učni črteži nam predpisujejo, da nam je pri zemljepisnem pouku v II. raz. I. odd. t. j. v III. šolskem letu seznaniti učence z ožjo domovino. Ako pa obravnavamo berilo — ptujsko polje, vesti nam je učence v njim tujo ozemlje, v tujo deželo, o koji še morebiti družega ne vedó, nego da je mejaša naši ožji domovini. Razpravljati pa berilo, primerjaje z našimi ravninami, z našimi polji, to presega duševne sile naših učencev na tej stopinji, kajti razlike so vendar prevelike, osobito mej kranjskim-sorskim in ptujskim poljem. Pouk gotovo ne bode imel povoljnega uspeha. Navzlic vsem tem težkočam je bil g. nadučitelj, kakor sem že rekel, kos svoji nalogi.

Po dovršenem praktičnem nastopu so odšli otroci, in društveni predsednik otvori zborovanje s pozdravom navzočim društvnikom. Zahvali se jim, da so se vkljub skrajno neugodnemu vremenu — lilo je vse dopoldne, kakor iz škafa — vdeležili zborovanja v nepričakovanem številu. Dokaz je to, da učiteljstvo kranjskega šolskega okraja vedno bolj uvažuje potrebo tesne združitve v obrambo naših pravic in v procvit narodnega šolstva v okraji. V daljнем nagovoru naznanja društveni predsednik o delovanji društvenega odbora od zadnjega občnega zbora t. j. od 5. oktobra m. l.

Po tem naznanilu se prične razgovor o praktičnem nastopu. Udeležili so se ga gg.: Luznar, Petkovšek in Jelenc.

Nato je poročal g. tajnik Fr. Luznar v imenu odborovem o učiteljskem domu, oz. konviktu za učiteljske sirote ter navetoval, da naj se izreče naše društvo za konvikt. Po kratki debati sprejeli smo predlog z večino glasov.

Zdaj je sledilo poročilo istega poročevalca o učiteljski izložbi. Drugo leto se ima baje prirediti deželna razstava, koje naj bi se udeležilo kranjsko učiteljstvo. Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani je storilo v to svrhu prvi korak ter prosilo c. kr. deželni šolski svet navodila, po kojem naj bi se ravnalo učiteljstvo v tej zadevi. Deželni šolski svet je menda ugodil tej prošnji ter imenoval poseben odsek obstoječ iz „slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani, Landeslehrerverein-a in vseh c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov ter mu dal nalog sestaviti tako navodilo. Zoper navodilo se je že izreklo več učiteljskih društev. Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj se pa ne izreka zoper navodilo, temveč le želi, da naj sodelujejo pri sestavi navodila tudi vsa okrajna učiteljska društva. V tem smislu je priporočal g. poročevalec sledečo resolucijo, koje smo tudi po daljši debati sprejeli z večino glasov: „Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj se ne

izreka zoper navodilo, a le pod izrečnim pogojem, da sodelujejo pri sestavi vsa okrajna učiteljska društva po svojih odposlancih. Tudi naj ne bode navodilo imperativnega značaja kdo in kaj razstavi, ampak le nekak kažipot*.

Slednjic smo volili delegate za glavno zborovanje „Zveza“, koje se bode vršilo v Gorici. Voljeni so bili gg. Benedik, Bergant, Gabrovšek, Traven in Režek.

Pri posameznih nasvetih vpraša g. Benedik, kaj je s prireditvijo II. društvenega koncerta? Društveni predsednik odgovori, da se odbor o tem do sedaj še ni razgovarjal, a da boče to storiti pri prvi bodoči odborovej seji. Dalje smo se zjediniili, da društvo priredi 10. vel. travna izlet na sv. Jošt, kar se je tudi zgodilo. Vseh izletnikov z drugimi gosti je bilo 18.

Po dovršenem vsporodu sklene društveni predsednik ob 1. uri popoldne zborovanje s „slava“ klici na presvetlega cesarja!

L. Jelenec.

V e s t n i k.

Osobne vesti. S koncem tega šolskega leta bodeta vpokojena vsled lastne prošnje gg. *Štefan Francelj*, učitelj v Studenem in *Florijan Kaliger*, učitelj v Radovici. — Gdč. *Golf Klotilda*, učiteljica v Kranji, je imenovana za IV. učiteljico na nemški dekliski šoli v Ljubljani.

Za učiteljski konvikt v Ljubljani so darovali: č. g. *Ivan Hromec*, župnik v Novi Oselici 2 K; g. *Janez Thuma*, c. kr. okr. šol. nadzornik je nabral pri okrajni učiteljski konferenciji dne 6. t. m. v Senožečah 26 K 24 h. Slava!

Zrelostni izpiti na Ljubljanskem učiteljski so se pričeli dne 5. t. m. Vseh 18 gojencev 4. letnika se je udeležilo izpitov.

Slovenska višja dekliska šola v Ljubljani. Med občinske odbornike se je razdelil „statut mestne višje dekliske šole v Ljubljani“. Storjen je torej odločilni korak k ustanovitvi tega učilišča, kateremu je položil temelj g. Josip Gorup z velikodušnimi svojimi darili.

Dekliske meščanske šole v Ljubljani. Kakor se nam poroča, odobrilo je naučno ministerstvo predlog tukajšnjega uršulinskega konventa, naj bi se samostanska privatna dekliska šola preustrojila v dve ljudski in dve meščanski šoli, ter ob jednem odobrilo tudi učni načrt za vnanjo in notranjo meščansko šolo. Prvi razred meščanskih šol ima se aktivirati početkom bodočega šolskega leta ter bodeta v prihodnje imeli vnanja in notranja šola vsaka po pet razredov ljudske in po tri razrede meščanske šole. Voditeljica ljudskih šol bode M. Antonija Murgel, voditeljica meščanskih šol pa M. Kristina Pezdirc. Učni jezik obeh vnanjih šol bode slovenski, učni jezik notranje ljudske šole nemško-slovenski, notranje meščanske šole pa nemški. Na notranji meščanski šoli poučevala se bode slovenščina le za učenke slovenske narodnosti kot obligaten predmet.

Društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani dobilo je častno vest, da je Nj. cesarska visokost presvitli nadvojvoda *Fran Ferdinand* Avstrija-Este blagovolil prevzeti pokroviteljstvo imenovanega društva. Sigurno bode to častno odlikovanje veliko pomagalo doseči društveni namen, kateremu želimo, uvažuj njega splošno korist, obilega uspeha!

Zastopnikoma v c. kr. okr. šolskem svētu v Postojni je učiteljstvo postojinskega okraja izvolilo zopet gg. M. Zarnika, nadučitelja v Trnovem in Šipko Jelenca, učitelja v Trnjam.

Zalostne šolske razmere Slovencev na Koroškem. Za 100.000 Slovencev je na Koroškem jedna sama štirirazrednica in tri jednorazrednice. Na 84 utrakvističniholah — na kojih se seveda slovenska deca ponemčuje — se pa poučuje 10 188 slovenskih otrok!

Učiteljstvo mariborskega učiteljskega društva je dobilo od naučnega ministerstva častno nalogo, da pregleda vse na slovenskiholah rabljene učne knjige. Direktor Schreiner je dobil pohvalno pismo za priredbo lanske učilske razstave; on namerava sestaviti zgodovino slovenskega šolstva, osobito slovenske šolske literature in pozivlja učiteljstvo, da bi ga v tem podpiralo, osobito s pošiljanjem starih šolskih in pomožnih knjig.

Izpiti učiteljske sposobnosti na učiteljski v *Kopru* so se vršili od 18. do 23. vel. travna. Pričevalo sposobnosti so prejeli med drugimi: g. *Fran Sivec* iz Gorice iz zgodovine, zemljepisja in slovenskega jezika za slovenske meščanske šole. Za ljudske šole s slovenskim poučnim jezikom: gospdč. *Ida Sušek* iz Doline in gg. *Baje Alojzij* iz Gorice